

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CIV. Quilibet injustus alienæ rei detentor, vel damnificator, eam
tenetur statim restituere, si potest, vel petere dilationem ab eo cujus rem
detinet, vel quem damnificavit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

accepta consistit in compensatione injuriæ personalis; injuriam proinde supponit, non restitutio, quæ propterea aliquando est sine satisfactione taliter accepta, ut cum quis mutuum reddit.

CAPUT CIII.

Restitutio ad salutem necessaria est necessitate præcepti, non medii.

1014 **I**Ta communiter omnes cum S. Augustino relato can. 1. 14. q. 6. dicente: *Si res aliena, cum reddi potest, non redditur, non agitur penitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Sed, ut dixi, cum restitui potest: si enim non habet unde restituat, huic certe non possumus dicere, redde quod abstulisti.* Et S. Gregorio relato can. falsas de pœnit. dist. 6. *Qui bona alterius injuste detinet, agnoscat se veram penitentiam non posse peragere, per quam ad æternam vitam pervenire valeat, nisi bona, qua injuste abstulit, restituat.* Similia habet S. Bernardus epist. 77.

1015 Probatum itaque assertio nostra 1.º ex Ezech. 13. ubi impio vita quidem promittitur æterna, sed sub hac conditione, si egerit penitentiam, & pignus restituerit, rapinamque reddiderit. 2.º ex Augustino proximè relato. 3.º ratione: quia non restituere, dum restitui potest, est furtum continuare: non enim multum interest, quoad forum anime, injuste detinere, & invadere alienum. cap. sapè de restit. spoliat. ubi Glossa: *Pro eodem reputant jura, auferre, & detinere injuste.* 4.º cum conservare justitiam sit de necessitate salutis (ait S. Thomas q. 62. a. 2.) consequens est, quod restituere id quod injuste ablatum est alicui, sit de necessitate salutis.

1016 Non est tamen de necessitate medii: quia illud est necessarium necessitate medii, quo, etiam inculpabiliter omisso, non potest obtineri salus. Atqui salus obtineri potest omisa inculpabiliter restitutione, ut constat ex Augustino relato.

1017 Nec dicas, plures defunctorum animas detineri in Purgatorio, donec restitutio ab hæredibus facta sit: eò quòd à peccato aliter liberari nequeant, ut colligitur ex cap. 5. de raptoribus, ubi hæredes defuncti restituere jubentur, ut sic à peccato valeat liberari.

Ad hoc namque dicendum, errorem esse insipientium, defuncti animam in Purgatorio tamdiu detineri, cæloque excludi, quamdiu ab hæredibus non restituitur id quod injuste abstulit, & non potuit, vel oblitus fuit restituere. Neque hoc colligitur ex capite illo 1. Tum quia alia editio pro ly valeat, habet valeant. Tum quia si legendum valeat, ly à peccato, juxta usitatum Ecclesiæ, & sanctorum Patrum loquendi modum, ibi sumitur pro eo ac si diceretur, à pena peccati; à qua pœna defunctorum animæ subinde liberantur per restitutiones ab

hæredibus factas, tamquam opera pro ipsis satisfactoria; quæ satisfactione privata, diutius subinde in pœnis detinentur. Et idèò vivis in eo negligentibus subinde apparentes, dicunt à Purgatorio se non liberandas, nisi fiat restitutio, per quam fruantur beneficio præfatæ satisfactionis.

CAPUT CIV.

Quilibet injustus aliena rei detinetur, vel damnificator, eam tenetur statim restituere, si potest, vel petere dilationem ab eo cujus rem detinet, vel quem damnificavit.

1018 **I**Ta sanctus Thomas q. 62. a. 8. Quia (inquit.) sicut accipere rem alienam, est peccatum contra justitiam; ita etiam detinere eam: quia per hoc quòd aliquis detinet rem alienam invito domino, impedit eam ab usu rei suæ; & sic ei facit injuriam. Manifestum est autem, quòd nec modicum tempus licet in peccato morari, sed quilibet tenetur peccatum statim deserere, secundum illud Eccles. 21. *Quasi à facie colubri fuge peccatum.* Et idèò quilibet tenetur statim restituere, si potest, vel petere dilationem ab eo qui habet usum rei concedere.

Idque confirmat in argum. sed contra: quia eadem ratio esse videtur in omnibus quæ sunt restituenda. Sed ille qui conducit opera mercenarii, non potest differre restitutionem, ut patet per illud quod habetur Levit. 19. *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane.* Ergo neque in aliis restitutionibus faciendis potest fieri dilatio, sed statim restituere oportet.

Objicit sibi sanctus Doctor 1.º præceptum restitutionis esse affirmativum. Ergo non obligat ad statim.

Respondet, quòd præceptum de restitutione faciendâ, quamvis secundum formam sit affirmativum (pro quanto scilicet fieri jubet restitutionem rei alienæ) implicat tamen in se negativum præceptum, quo prohibemur rem alterius detinere, fundaturque in negativo isto: *non furtum facies.*

Objicit 2.º. quandoque aliquis non potest statim restituere; nullus autem tenetur ad impossibile.

Respondet, quòd quando non potest statim restituere, ipsa impotens absolvit eum ab instanti restitutione faciendâ; sicut etiam totaliter à restitutione absolvitur, si omnino sit impotens. Debet tamen remissionem, vel dilationem petere ab eo cui debet, aut per se, aut per alium.

Ex his facile colligas (inquit Soto lib. 4. de just. q. 7. a. 4.) in quam aperto versentur periculo, imò in quam manifesto jaaceant peccato; qui restitutionem usque ad mortis articulum procrastinant. Imprimis enim certum est, quòd quicumque pro aperto habet, se are gravari alieno, & non habet propositum restituendi ante mortem, licet

licet firmissimum illud habeat tunc restituendi, aut restitutionem in testamento præcipiendi, perdurat in peccato mortali, neque est absolutionis beneficio donandus. Et ratio est, quia, habitâ opportunitate, per nullum tempus licet retinere alienum invito domino. Quare si subitâ morte fuerit correptus (qualiter ut plurimum similibus hominibus accidere solet) in statu decedit damnationis. Et idem est censendum de illis, qui, ambigentes, an id quod habent, alteri debeant, nolunt, superstitè illis vitâ, in iudicio decernere, sed satis dicunt, in testamento id hæredi suo demandare.

1023 „ Atque idem omninò de illis iudicandum, qui sub mortis articulo, cum ipsi per se possint restitutionem facere, id renunt, arbitantes satis esse, id hæredibus jubere: quoniam illi reverâ non habent sincerum & candidum animum restituendi. Nam qui tunc non restituunt, iudicium apertum perhibent, quòd neque, si vixerint, restituent; atque adeò restituendi intentio in illis non est, nisi conditionalis, si moriantur; quæ profectò ad pœnitentiam non sufficit. Atque periculum istud potissimum in Magnatibus imminet, quorum testamenta nunquam, aut ferè nunquam hæredes complent; sed satis se fecisse arbitrantur, ut quam restitutionem avus patris, & pater sibi testamento præcepit, eandem ipse aliis recentibus debitis onustam filio jubeat, quam ipse postea committit nepoti.

1024 Videant ergo Confessarii, ne restitutioni, vel legatorum piorum solutioni obnoxii citò manus imponentes, peccatis communicent alienis. Et ideò caveant, ne, ante debitam satisfactionem, illos absolvant, quibus, cum facultas ad sit aliena restituendi, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt, persolvendi, illisque, ut id facerent, superiori confessione præceptum sit, prestare tamen neglexerunt. Tales namque, antequam id actu præstiterint, absolvendos non esse, docent Concilia, Mediolanensè I. sub S. Carolo Borromæo, Neapolitanum anni 1576. à Gregorio XIII. confirmatum cap. 16. de pœnit. Burdigalensè anni 1583. ab eodem Gregorio XIII. pariter confirmatum. Concordiensè anni 1587. p. 3. de pœnit. Volaterranum anni 1590. de pœnit. c. 7. Anagniensè anni 1597. c. 10. de pœnit.

1025 Laudatis Concilii concinit S. Thomas opusc. 42. aliàs 73. de usuris p. ult. cap. ult. ubi sic: *In foro pœnitentiâ, ubi de correctione peccati agitur, maximè in quantum est contra legem Dei, sic compellendi sunt usurarii (eadem est ratio aliorum injustorum detentorum rerum alienarum) ad restitutionem, ut beneficium absolutionis eis denegetur, nisi restitutionem faciant plenam, quantum potuerint, aut dilationem petierint ab iis quibus tenentur restituere.*

1026 Concinit etiam sanctus Antoninus 2. p.

tit. 2. c. 1. §. 28. ubi dicit, quòd hac in re stupenda sit omnium cæcitas: tales namque homines volunt statim sibi reddi gratiam, quâ spoliati sunt; creditori autem statim restituere nolunt illud, propter quod gratiâ spoliati sunt: cum creditorem prius temporali spoliaverint substantiâ, quàm ipsi privati fuerint spirituali gratiâ.

Sed quæret aliquis quomodo Confessarius 1027 se gerere debeat cum moribundo, quem invenit obnoxium restitutioni: Respondeo cum Sylvio hic, ne moribundum quidem ordinariè absolvendum, nisi statim restituat, si res benè ferat tantam moram; neque satis esse, quòd restitutionem hæredibus injungat, quando per ipsummet ægrum fieri potest. Tum quia experienciâ constat, hæredes esse negligentes in ejusmodi rebus. Tum quia non videtur verè pœnitens, qui habens tempus & facultatem statim restituendi, non restituit, sed hoc post mortem faciendum aliis committit.

Dixi ordinariè: si enim moribundus per seipsum restituere non possit absque nota infamiæ, dare debet sufficientem cautionem de ea, quamprimum poterit, faciendâ, vel rem restituendam in manus Confessarii consignandâ; vel potius eam consignando tertiæ alicui personæ, de cujus probitate & fidelitate nullum est dubium; vel accersito Notario, vel Pastore, & duobus testibus, declarando, se absolutè velle, ut ex sua hæreditate primò, & ante omnia tollatur pecuniæ summa, per Confessarium suum statim applicanda ad finem ipsi declaratum. Quòd si nihil horum tempus permittat, & interim promptum ad ista faciendâ animum ægrotus præ se ferat, absolvendus erit. Si etiam non habeat unde restituat, satis erit, si firmum habeat propositum restituendi, si supervivendo facultatem habuerit; nec tamen hoc satis erit, si spes sit fore ut hæredes postea habituri sint facultatem satisfaciendi. Quia hoc illis tunc debet injungere, si fortè gavisi fuerint rebus injustè possessis, vel fortè gavisuri sint rebus à moribundo relictis. Quia justum est, ut qui senserunt, vel sensuri sunt commodum, & onus sentiant.

Conformia ista sunt Decreto Eugenii III. 1028 cap. 2. de raptoribus, statuentis, ut *quicumque violenter surrexerit in rapinam..... nisi prius ablata restituat, si poterit; vel emendandi firmam & plenam securitatem fecerit, pœnitentia remedium ei penitus denegetur.*

CAPUT CV.

Casus quibus restitutio differri potest.

1029 **E**tiam si restitutio statim, & absque mora faciendâ sit, dum fieri potest; certi tamen sunt casus, quibus licitè differri potest.

Primus est casus impotentiae ad eam sta-